

Ελεύθεροι πολιορκημένοι

ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΟΥ ΦΙΝΤΙΚΑΚΗ

Τα μνημόνια τελείωσαν, τα δεσμά παραμένουν. Η Ελλάδα εξέρχεται των προγραμμάτων, αλλά δεν εισέρχεται στις αγορές. Τα περιουσιακά στοιχεία είναι πάρα πολλά και υποτιμημένα, αλλά επενδυτικό πάρτι δεν υπάρχει. Χιλιόμετρα μακριά από την επιστροφή στην κανονικότητα, η Ελλάδα θα χρειαστεί προσπάθεια πολλών ετών για να κερδίσει την εμπιστοσύνη επενδυτών και αγορών, ότι μπορεί να γίνει μια δυτικού τύπου σοβαρή χώρα.

Τραβώντας την κουρτίνα των επικείμενων κυβερνητικών πανηγυρισμών και εξαγγελιών για την επόμενη ημέρα, τέσσερις διακεκριμένοι οικονομολόγοι κάνουν στον «Φ» τις δικές τους επώδυνες διαπιστώσεις για το τέλος των μνημονίων, και μιλούν για τα δύσκολα στοιχεία των επόμενων μηνών και ετών. Κανείς τους δεν πιστεύει ότι η καθημερινότητά μας θα αλλάξει προς το καλύτερο, ότι το σκηνικό έξω από το πρόγραμμα θα διαφέρει απ' ό,τι μέσα σ' αυτό, ότι η χώρα έχει εξασφαλίσει ένα μέλλον ανάλογο

με εκείνο των ευρωπαϊκών χωρών που πέρασαν από μνημόνια, ότι το ελατήριο θα εκτιναχθεί, ότι οι αγορές θα μας υποδεχθούν με ανοιχτές αγκάλες και πως οι ακολουθούμενες πολιτικές θα πάψουν να αυγατίζουν τη λιτότητα. Ουδείς τους αποδέχεται το κυβερνητικό αφήγημα για λήξη της οκταετούς ελληνικής περιπέτειας.

Τουλάχιστον πτήθηκαν οι αυταπάτες πως υπάρχουν εύκολες και αυτόματες λύσεις για την ανάπτυξη, σχολιάζει ο Νίκος Βέττας (IOBE), για το παράδοξο να βρισκόμαστε εκτός μνημονίου αλλά και εκτός αγορών για άγνωστο ακόμη πόσο καιρό, μιλά η Μιράντα Ξαφά (CIGI), ενώ το κλίμα ότι οι ξένοι φοβούνται πως με την πρώτη ευκαιρία το πολιτικό σύστημα θα υποτροπιάσει, μεταφέρει ο Δημήτρης Βαγιανός από το London School of Economics.

Καθίσταται επομένως προφανές ότι η επόμενη κυβέρνηση θα πρέπει να είναι ισχυρή και με αυτοδυναμία, προκειμένου να μπορέσει να κάμψει τις αντιδράσεις και να φέρει εις πέρας τις απαραίτητες τρέμς σε φορολογία, ασφαλιστικό, Δημόσιο, εκπαίδευση, υγεία, δίχως τις οποίες η χώρα θα σέρνεται για πάντα, τονίζει από την πλευρά του ο Θοδωρής Πελαγίδης (Πανεπιστήμιο Πειραιώς).

ΜΙΡΑΝΤΑ ΞΑΦΑ

Εξω από το μνημόνιο, έξω όμως και από τις αγορές

Στον συνεχιζόμενο αποκλεισμό της Ελλάδας από τις αγορές, παρ' ότι εξέρχεται των μνημονίων, στέκεται η Μιράντα Ξαφά, αλλά και στο πόσο διαφορετικά θα ήταν τα πράγματα αν είχαμε πάρει μια προληπτική γραμμή στήριξης. «Οι επιδόσεις των διαχειριστών καρτοφυλακίων κρίνονται σε σχέση με κάποιον από τους δείκτες αναφοράς που καταρτίζουν μεγάλες επενδυτικές τράπεζες βάσει κάποιων κριτηρίων (π.χ. Citi World Broad Investment-Grade Bond Index -WorldBIG- ή Merrill Lynch Global Bond Index). Τα ομόλογα Ελληνικού Δημοσίου όμως δεν περιλαμβάνονται σε κανέναν από αυτούς τους δείκτες, λόγω χαμηλής πιστοληπτικής διαβάθμισης και περιορισμένης ρευστότητας, επομένως δεν περιλαμβάνονται υποχρεωτικά στα καρτοφυλάκια των επενδυτών. Θα μπορούσαν να περιληφθούν προαιρετικά, αν υπήρχαν προσδοκίες ταχύρρυθμης ανάπτυξης και προοπτική γρήγορης αναβάθμισης της Ελλάδας στην επενδυτική βαθμίδα, κάτι τέτοιο όμως δεν προβλέπεται», τονίζει η κα Ξαφά, Senior scholar στο Centre for International Governance Innovation (CIGI).

Εξηγεί, επομένως, ότι τα περιθώρια της αγοράς να απορροφήσει μία νέα έκδοση ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου είναι πολύ περιορισμένα και πως το spread μάλιστα ενδέχεται να αυξηθεί σημαντικά αν επιχειρηθεί κάτι τέτοιο. Κατά την ίδια, η Ελλάδα βγαίνει από το 3ο μνημόνιο χωρίς να έχει εφαρμόσει μία κρίσιμη μάζα μεταρρυθμίσεων για να βελτιώσει το επιχειρηματικό κλίμα και να προσελκύσει επενδύσεις, και παραμένει ευάλωτη σε διεθνείς αναταράξεις.

Τονίζει ότι η απώλεια του waiver και ο συνεπαγόμενος αποκλεισμός από το πρόγραμμα ποσοτικής χαλάρωσης ήταν η χαριστική βολή για την πρόσβαση στις αγορές, γεγονός που θα μπορούσε να είχε αποφευχθεί αν η Ελλάδα δεν είχε θυσιάσει την προληπτική γραμμή στήριξης στον βωμό του αφηγήματος περί «καθαρής εξόδου».

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΒΑΓΙΑΝΟΣ

Οι ξένοι φοβούνται το πολιτικό σύστημα

«Ενας οκταετής κύκλος μνημονίων κλείνει σήμερα, δίχως η Ελλάδα να έχει αποκτήσει μια ισχυρή αναπτυξιακή δυναμική. Αυτό βλέπουν επενδυτές, αγορές και ξένοι σχολιαστές και είναι όλοι τόσο καχύποπτοι απέναντι στην Ελλάδα, ενώ φοβούνται ότι το ελληνικό πολιτικό σύστημα, μόλις του δοθεί η ευκαιρία, θα ανατρέψει κρίσιμα μνημονιακά μέτρα, απαντά ο καθηγητής Χρηματοοικονομικών στο London School of Economics, Δημήτρης Βαγιανός.

Αυτοί είναι οι λόγοι που εξηγούν τη δυσπιστία τους, αυτοί επέβαλαν και την αυστηρή μεταμνημονιακή επιτήρηση. Πολλοί ξένοι, τονίζει, παραγνωρίζουν ότι κατά τη διάρκεια των μνημονίων έγιναν σημαντικές βελτιώσεις στην ελληνική οικονομία. Οι βελτιώσεις αφορούν τόσο το συμμάζεμα των δημόσιων οικονομικών όσο και πιο δομικά μέτρα, όπως η ενοποίηση των ασφαλιστικών ταμείων, η ανεξαρτητοποίηση της φορολογικής διοίκησης, το μερικό άνοιγμα των αγορών προϊόντων, η βελτίωση της τραπεζικής εποπτείας και διακυβέρνησης και η απελευθέρωση της αγοράς εργασίας. Σωστά, ωστόσο, οι ίδιοι οι ξένοι αναγνωρίζουν, συνεχίζει ο ίδιος, ότι τα μνημονιακά μέτρα δεν έχουν υποστηρικθεί από το μεγαλύτερο μέρος του πολιτικού μας συστήματος και ότι καμία ελληνική κυβέρνηση μέχρι τώρα δεν έχει αναλάβει την κυριότητα (ownership) ενός γενικότερου μεταρρυθμιστικού προγράμματος. Η έλλειψη κυριότητας είναι και ο βασικός λόγος που σημαντικές μεταρρυθμίσεις έχουν μείνει ημιτελείς και πολλά από τα βαθύτερα προβλήματα της χώρας δεν έχουν επιλυθεί. Κατά τον καθηγητή του LSE, αν μια μελλοντική ελληνική κυβέρνηση δείξει προσήλωση σε ένα πρόγραμμα ουσιαστικών μεταρρυθμίσεων, η χώρα θα αποκτήσει ισχυρή αναπτυξιακή δυναμική, επωφελούμενη και από τις βελτιώσεις των οκτώ τελευταίων χρόνων.

ΕΞΟΔΟΣ

ΝΙΚΟΣ ΒΕΤΤΑΣ

Τουλάχιστον ηττήθηκαν
οι αυταπάτες

Ενα από τα μεγάλα κέρδη των μνημονίων, είναι κατά τον Νίκο Βέττα, ότι ηττήθηκαν οι αυταπάτες πως υπάρχουν εύκολες και αυτόματες λύσεις για την ανάπτυξη και την ευημερία. Σύμφωνα με τον γενικό διευθυντή του IOBE, η δομή της οικονομίας δεν άλλαξε στα χρόνια των μνημονίων. Μπορεί να διορθώσαμε τις ανισορροπίες (δημοσιονομικό και εμπορικό ισοζύγιο), αλλά η διόρθωση ήταν κυρίως αποτέλεσμα της ύφεσης, όχι συστηματικών μεταρρυθμίσεων. Τα ερωτήματα επομένως παραμένουν: Θα συνεχίσει να υπάρχει πειθαρχία στην οικονομική πολιτική και η ακολουθούμενη πολιτική εξασφαλίζει δυναμική ανάπτυξη; Είναι συνεπής η πολιτική εξισορρόπησης των ελλειμμάτων με μια πορεία δυναμικής ανάπτυξης; Ή μήπως η αύξηση των εισοδημάτων και της ζήτησης θα τείνει να επιβαρύνει το εξωτερικό ισοζύγιο και την ανταγωνιστικότητα; Κατά τον ίδιο, όλοι οι δείκτες που ενσωματώνουν προσδοκίες και αποτιμούν τη μελλοντική πορεία της οικονομίας δεν εμπνέουν αισιοδοξία και θα παραμένουν υποβιβασμένοι μέχρι να απαντηθούν τα παραπάνω. Οι αγορές πάλι κρίνουν πως η αντίσταση της Ελλάδας στις αλλαγές ήταν και είναι μεγαλύτερη απ' ό,τι στις άλλες χώρες που έζησαν μνημόνια, άρα παραμένουν επιφυλακτικές. Σχολιάζοντας τις δεσμεύσεις για υψηλά πλεονάσματα, σημειώνει ότι αντανακλούν αυτό ακριβώς το έλλειμμα εμπιστοσύνης των πιστωτών προς την ελληνική πολιτική, ότι δεν θα ξανακυλήσει στις ευχάριστες αλλά καταστροφικές συνθήκες του παρελθόντος. «Δεν υπάρχει ακόμη εμπιστοσύνη ότι ο όποιος δημοσιονομικός χώρος θα χρησιμοποιηθεί για να στραφούν πόροι στο παραγωγικό και εξωστρεφές τμήμα της οικονομίας. Αυτή η εμπιστοσύνη μαζί με την προσέλκυση των επενδύσεων είναι κάτι που θα πρέπει να κερδηθεί βήμα βήμα κατά τα επόμενα 3 με 4 χρόνια».

ΘΟΔΩΡΗΣ ΠΕΛΑΓΙΔΗΣ

Η επόμενη κυβέρνηση
χρειάζεται αυτοδυναμία

Αυτονόμους οι μεταρρυθμίσεις σε φορολογία, ασφαλιστικό, Δημόσιο, εκπαίδευση, υγεία, αλλά για να γίνουν όλ' αυτά χρειάζεται πρώτα μια ισχυρή και αυτοδύναμη νέα κυβέρνηση, τονίζει από την πλευρά του ο Θοδωρής Πελαγίδης. Ερωτηθείς για τις μεταρρυθμίσεις που τόσο πολύ χρειάζεται η ελληνική οικονομία, ο καθηγητής Οικονομικής Ανάλυσης στο Πανεπιστήμιο Πειραιά, senior fellow στο Ινστιτούτο Brookings και σύμβουλος Μακροοικονομίας του προέδρου της Ν.Δ., μιλά για αυτονόμους τομείς που έγιναν σε μια σειρά χωρών οι οποίες κάποτε υπολείπονταν της Ελλάδας, φέρνοντας ως παραδείγματα τις Πολωνία, Εσθονία και Ρουμανία. Στην πραγματικότητα, όπως λέει, χρειάζεται μια αποκέντρωση εξουσιών και μια σειρά πολιτικών, οι οποίες στη διεθνή βιβλιογραφία συνοψίζονται με τον όρο «νέα τοπικότητα». Δηλαδή, οι περιφέρειες ή και οι δήμοι αναλαμβάνουν μια σειρά δραστηριοτήτων, μαζί με τις ευθύνες, οι οποίες προηγουμένως ανήκαν στο κεντρικό κράτος. Ζήτημα για το οποίο ελάχιστη συζήτηση γίνεται σήμερα, παρ' ό,τι η χώρα πάσχει δραματικά στο επίπεδο της διοίκησης (δομές, κίνητρα, στελέχη). Σχολιάζοντας τις αναγκαίες μεταρρυθμίσεις, φέρνει ως παράδειγμα τα νοσοκομεία, που πρέπει να διοικηθούν με συμβούλια διοίκησης και δομές ανώνυμης εταιρείας με μια μετοχή του κράτους ίσως, αλλά και την εκπαίδευση. Τονίζει ότι η Ν.Δ. έχει εξ αρχής μιλήσει για αυτόνομα σχολεία και ανεξάρτητα μη κερδοσκοπικά και αυτοδιοικούμενα δημόσια πανεπιστήμια, με τα οποία η πολιτεία, σε κεντρικό και περιφερειακό επίπεδο, συνάπτει συμβάσεις και χρηματοδοτεί, αξιολογώντας τα, ανάλογα τόσο με τον αριθμό των φοιτητών που η ίδια επιθυμεί να εκπαιδεύσει όσο και με βάση το τι επιτρέπουν τα διεθνή πρωτόκολλα σχέσης αριθμού καθηγητή προς φοιτητές. «Αλλά ας μην προτρέχουμε. Πρώτα πρέπει οι πολίτες, σκεπτόμενοι ώριμα και στρατηγικά, να δώσουν ισχυρή αυτοδυναμία στον Κυριάκο Μητσοτάκη για να μπορούν να καμφθούν οι όποιες αντιδράσεις. Μετά ακολουθεί ο εκλογικός νόμος, ο οποίος πρέπει να συνδυάσει το γερμανικό με το βρετανικό εκλογικό σύστημα για να τελειώνουμε με τις γραφικές πολιτικές παραφυάδες και έπονται όλα τα άλλα», σημειώνει ο κ. Πελαγίδης.

